

SZÖVEG –
MIRTSE ÁRON

SOROZAT –
VADÁLLATOK KÖZELRŐL

TÁNCOLÓ ÁLLATVILÁG

A tánc a mozdulat művészete: lehet gyors és lassú, társas, páros vagy magányos, de mozdulatai mindig jól megkülönböztethetők más, hétköznapi mozgásoktól, és általában van valami meghatározott célja. De vajon csak az emberre jellemző a tánc?

- ◆ Egykor közkedvelt bazári látványosság volt a medvetáncoltatás, ennek azonban az állat természetes viselkedésformáihoz nem sok köze van – legföljebb annyi, hogy a kiváló egyensúlyérzékkel és megbízható, stabil talpakkal rendelkező medve képes és hajlandó két lábra állni, és néhány lépést felegyenesedve megtenni. Ezt a tulajdonságát használták ki a mutatványosok arra, hogy hol szelídebb, hol kegyetlenebb módszerekkel táncolásra idomítsák. A medvetáncoltatás Európában főként a Balkánon volt elterjedt szokás. A medvéket egészen fiatalon, kicsi bocskorokban fogták be, és az orrukba karikát fűztek, hogy irányíthatók legyenek. Szerencsére ezt a szokást a legtöbb országban törvény is tiltja, az utolsó táncoló medvéket állatvédő szervezetek vették gondjaikba.

MEDVETÁNC HELYETT KUTYATÁNC

Míg a láncon táncoltatott medvék egyáltalán nem örömben perdültek táncra, addig az egyik legfiatalabb kutyás sportág, a *dog dancing*, azaz kutyás tánc négy lábú versenyzőin látszik a lelkesedés. A kutya és gazdája egymással összehangoltan mozogva, zenére mutatják be gyakorlataikat, amelyek különféle lépésekből, forgásokból, ugrásokból állnak. Azok a kutyafajták a legalkalmasabbak erre, amelyekben egyrészt rendkívül nagy az együttléti hajlam, másrészt a testalkatuk fizikailag is alkalmassá teszi őket arra, hogy akár kétféle állva egyensúlyozzanak, vagy felugorjanak a gazdájuk hátára. A kész műsorszám közben a tréner szinte semmilyen látható utasítást nem ad a kutyának, ám a produkció mögött természetesen tömérdek gyakorlás van.

ÍZELTLÁBÚ TÁNCOSOK

Ezek azonban még mindig tanult, pontosabban ember által tanított mozgásformák, amelyek nem képezik részét az állat természetes viselkedésének. Ám a tánc az ember közreműködése nélkül is megjelenik az állatvilágban, még hozzá egészen korán, már a gerinctelen állatok körében is. A skorpiók párosodását például hosszas, szertartásos tánc előzi meg: ollóikkal összekapaszkodva órákig lépkednek jobbra-balra,

előre-hátra. Talán még látványosabb a Nyugat-Ausztráliában élő pávapókok tánca: ennek a parányi, mindössze félcentis ugrópóknak a hímje káprázatosan színes potrohlebenyét a pávakakas legyezőjéhez hasonlóan felmeresztve és harmadik pár lábát emelgetve igyekszik felhívni magára a kevésbé színes nőstény figyelmét. Látható tehát, hogy a tánc az állatvilágban többnyire a párválasztással van összefüggésben – mint ahogy alapjában véve az embereknél is.

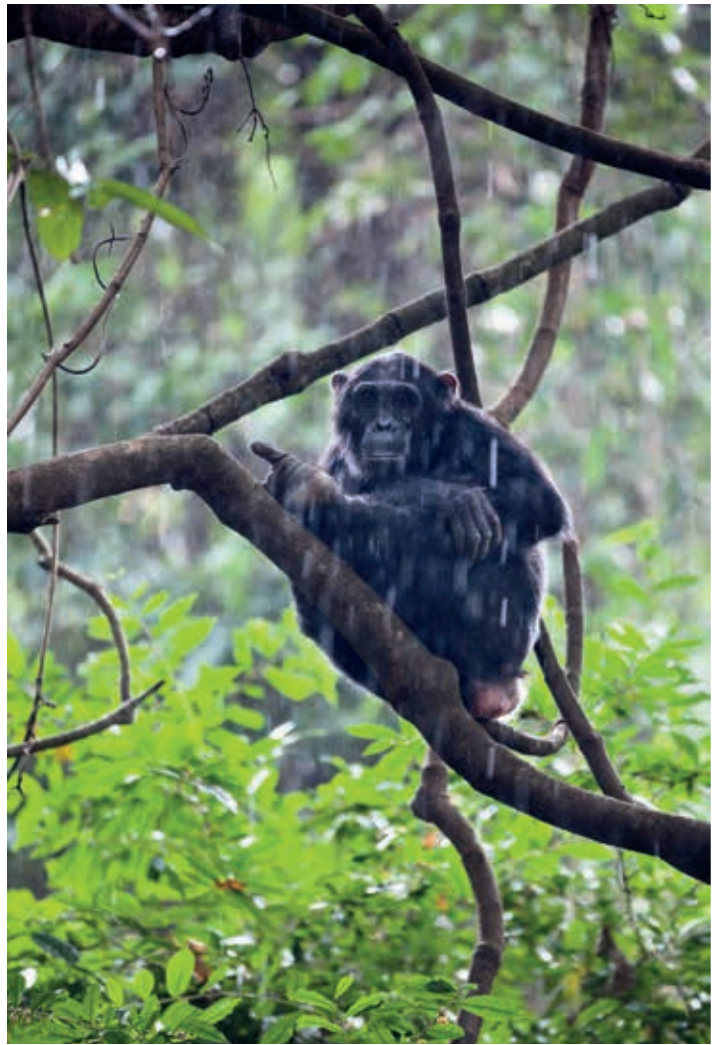

FLAMENCO AZ AKVÁRIUMBAN

Van azonban példa a harci táncra is, illet főleg a halak körében láthatunk: ilyenkor a jellegzetes mozdulatok nem a kiszemelt partnernek szólnak, hanem a felbukkanó vetélytársnak. A sziámi harcoshal hímje riválisát megpillantva széttárja kopoltyúfedőit, hogy minél nagyobbak tűnjék, és testét ízben meghajlítva, remegő testtel, oldalazó úszással, széttárt úszósugarakkal, uszonyait hirtelen mozdulatokkal rázva-lobogtatva igyekszik megfélemlíteni. Különösen látványos ez a hal fátyolúszós, fénylő bíbor vagy más élénk színekben játszó tenyésztőváltozatainál, amelyek valóban a flamencotáncosok lobogó ruháját idézik – annyi különbséggel, hogy a „szoknyát” itt a hím viseli. Jellegzetes harci táncot jár a tüskés pikó hímje is: nála a párbajra hívás fejre állva, függőleges testhelyzetben történik.

TOLLASBÁL

A legnagyobb táncosok az állatvilágban a madarak, akiknél a tánc természetesen szintén az udvarlás eszköze. A darvak egész életükre választanak párt, de kapcsolatukat évről évre megerősítik a párzási időszakban bemutatott rituális táncukkal; meg-meghajolva bókolnak egymás előtt. A lugasépítő madár a táncához még tánctermet is épít, hogy választottját még inkább elkápráztassa, a paradicsommadár pedig énekkel kíséri akrobatikus táncprodukcióját. A pávakakas méreténél fogva nyugodtabb, lassabb tánclépésekben piruettezik: nála a mozdulatok helyett inkább az öltözéken van a hangsúly. Vannak olyan madarak is, amelyek násztáncukat nem a földön, hanem a levegőben mutatják be: ilyen például az Afrikában honos bukázó sas, de tél végén, kora tavasszal a hazai ragadozómadarak, illetve varjúfélék nászrepülését is gyakran megcsodálhatjuk.

MAJOMTÁNC A VIHARRAL

Végezetül külön figyelmet érdemel a csimpánzok esőtáncra, amelyre a híres főemlőskutató, Jane Goodall figyelt fel először. A jellegzetes, hangokkal kísért táncot, amelynek során ágakat tördelnek, bokrokat ráznak, botokat hajigálnak, a hím csimpánzok akkor adják elő, amikor bizonyos jelekből (pl. mennydörgésből) érzik, hogy vihar közeleg, vagy már el is kezdődött. A nőstények nem vesznek részt a produkcióban, csak nézőként figyelik. Néhány évvel ezelőtt Jill Pruetz antropológus Szenegálban megfigyelte, hogy hasonlóképpen reagálnak a csimpánzok az erdőtüz közeledtére is. Nem tudni pontosan, mi ennek a viselkedésnek a célja, hogy a lelkesedés vagy a harag fűti-e az emberszabású táncosokat, de a természeti jelenségek szertartásos táncra való kísérése akár a spirituális élet kezdetleges formája is lehet. ♦

A TARANTULA NEVŰ PÓKRÓL EGYKOR AZT TARTOTTÁK, HOGY CSÍPÉSÉNEK HATÁSÁRA A MEGMART SZEMÉLY ÓRÜLT TÁNCBA KEZD – INNEN A TARANTELLA NEVŰ OLASZ TÁNC ELNEVEZÉSE. MAGA A PÓK A FARKSPÓKFÉLÉK KÖZÉ TARTOZIK, ÉS DÉL-OLASZORSZÁGBAN HONOS, DE SOKSZOR A DÉL-AMERIKÁBÓL SZÁRMAZÓ, NAGYTESTŰ MADÁRPÓKOKAT IS TARANTULAKÉNT EMLÉGETIK.

A KORONÁS DARVAK TÁNCÁNAK EGYES MOZDULATAIT AZ ÉLŐHELYÉN LAKÓ AFRIKAI TÖRZSEK NÉPI TÁNCAIBAN IS FELFEDEZHETJÜK.

EGYES KAKADUK HAJLAMOSAK ZENÉRE RITMIKUSAN HAJLADOZNI ÉS LÁBAIKAT EMELGETNI: VALÓBAN TÁNCOLNAK.